

Asters-stauder

Sarah Coulber fra "Wild about Gardening" skriver om efterårets standhaftige blomster

Når sommerblomsterne forsvinder, og dagene bliver kortere, indtager asters scenen. De lyser op i landskabet med deres udvalg af blå, lilla og hvide farver. En mangfoldig gruppe af hårdføre planter.

Asters findes i de fleste lande og på mange levesteder på tværs af klima-zoner. Almindeligvis findes de ved marker og vejkanter, men nogle arter foretrækker vådområder, skove, eller endda alpine områder. De er en fryd for øjet og til gavn for dyrelivet. Derfor er asters også uundværlig i haven.

Udseende

Asters blomstrer fra sensommeren til det sene efterår. Blomsterne kan være fra 1 til 5 cm

brede med mange, lange og tynde kronblade. De hører til kurveblomsterfamilien, ligesom mælkebøtte, marguerit og solsikke, dvs. at de har sammensatte blomsterhoveder, så hver blomst består af en gruppe mindre blomster – en kurvebund – med omkringliggende blomster, der har opgave som kronblade.

Føde til dyrelivet

Asters er en uvurderlig fødekilde for fugle, pattedyr og insekter. Nektar og pollen fra disse planter er en vigtig ressource for sommerfugle, møl, bier og andre nyttige insekter, når de fleste andre blomster er afblomstrede. Hvis asters får lov til at gå i frø, vil fuglene også besøge din have om efteråret og vinteren for at nyde "festen".

Mennesker har også gjort brug af asters gennem århundreder. Blandt andet har nogle nordamerikanske indianerstammer brugt astersrødder til rygning for at dække over deres lugt, når de var på jagt.

Nogle astersarter er også brugt til medicin. Det er dog kun få arter, der er ugiftige eller direkte spiselige, så der er grund til at advare mod ukritisk brug af asters som fødevarer. Ganske interessant er det naturligvis, at bierne gladelig henter både nektar og pollen fra astersblomster – og overlever i bedste velgående, ligeledes mennesker, der spiser honningen herfra.

Pleje

Dyrkning af asters er ret enkel, forudsat at man tager hensyn til de forskellige sorters egenskaber. Små planter skal fordeles med mindst 30 cm imellem hinanden, og de høje sorter op til en meter. De høje planter kan måske kræve lidt støtte og opbinding, men der er også andre, der har stærke stængler, og som måske kan fungere som støtter for andre.

Efter nogle år begynder astersplanterne at dø ud i midten, og så vil det være en god ide at tage klumpen op og fordele de sunde dele til nye planter. Det kan gøres i det tidlige forår eller om efteråret, når blomstringen er forbi.

Den eneste reelle bekymring med asters, som med mange

andre planter, er meldug. Her kan det hjælpe at holde god afstand mellem planterne for at muliggøre en god luftcirkulation, at vande om morgenen på jorden (for at forhindre bladene i at blive våde) og ved at tilføre jord med kompost. Kompost og andre organiske gødninger gør jorden sund i modsætning til kunstgødning, som ofte modvirker disse usete allierede.

Formering

Frø spredes om efteråret med vinden, og afhængigt af arten kan de spire samme sæson eller det følgende forår. Nye planter kan vokse hurtigt nok til at blomstre og udvikle frø i deres første år. Hvis du ønsker at formere dine asters, kan det gøres enten fra frø eller med stiklinger.

Frø sås bedst om efteråret, men kan også opbevares i køleskab til næste forår. Stiklingeformering sker bedst om foråret.

Frøene er til gavn for dyrelivet. Men hvis du har mere end én plante og ikke vil have dem til at selvså, kan du skære de færdige blomster af om efteråret. Det er også en god ide at klippe planterne ned på det tidspunkt af hensyn til ovennævnte meldug.

Vælg dine arter omhyggeligt, da nogle asters også spredes ved jordstængler og hurtigt kan fylde et større område, en mark eller en eng. Den egenskab er ikke egnet i en lille have.

Arters

Her er nogle arter, som du måske kunne overveje at lade vokse i din have:

Alpeasters (*Aster alpinus*) er ganske lave planter, der hører hjemme i fugtige alpeenge på morænebund. De behøver en let og veldrænet jord i fuld sol. De blomstrer allerede i maj-juni og bliver omkring 30 cm høje. De deles og omplantes i det tidlige forår før blomstringen. Efter afblomstringen fjernes de visne blomster, men den grønne top nedskæres først det følgende forår.

Gode sorter er den hvide 'Albus' og den mørkeblå 'Blue Star'.

Aster amellus har ikke noget dansk navn. Det er en nøjsom plante, der trives i klippeegne, på tørre, kratbevoksede moræneskråninger og i skovbryn. Planterne bliver 30-60 cm høje med forholdsvis stive stilke. Stængler og blade er beklædt med korte, stive hår. Blomsterne er samlet i halvkærmformede stande, og de enkelte kurve er ret store med et tværmål på ca. 5 cm.

Alle sorter blomstrer fra september til langt ind i oktober.

Pudeasters (*Aster dumosus*) har krybende rodstokke og omkring 50 cm høje stængler. Blomstringen finder sted fra august til oktober, og blomsterstandene er stærkt forgrenede. Desværre er pudeasters ofte ud-

sat for angreb af visnesyge og meldug, så stængler og blade misfarves eller visner.

Lyngasters (*Aster ericoides*) har meterhøje stængler med topformede blomsterstande. Bladene er smalle og ligner bladene hos lyng. Den eneste anerkendte sort er 'Herbstmyrte'. Den har en meget let og elegant vækst med stængler, der let holder sig oprejst uden opbinding. Farven er rent hvid. Blomstringen finder sted fra midt i september til udgangen af oktober.

DB